

Den registrerade brottsligheten bland personer i åldern under 21 år åren 1951—60 i Finland

Av överaktuarie TOR HARTMAN.

Följande översikt över den registrerade brottsligheten under 1950-talet i Finland bland personer i åldern under 21 år baserar sig på polismyndigheternas uppgifter om personer som ställts under åtal samt om lagbrytare som icke åtalats på grund av minderårighet (personer under 15 år) eller enligt lagen om unga förbrytare (personer i åldern 15—17 år). Dessa tre kategorier tillsammans (åtalade, icke åtalade lagbrytare i åldersgrupperna under 15 år och 15—17 år) kallas i det följande *åtalade etc.*; de omfattar samtliga av polisen registrerade unga förbrytare.

Det må påpekas att samma person på grund av statistikens uppläggning kan förekomma flere gånger årligen i gruppen åtalade etc. Statistiken uppgöres månatligen i polisdistrikten och om en person begått brott som uppklarats under exempelvis två olika månader av ett kalenderår kommer han att i årsstatistiken ingå (åtminstone) två gånger. Om en person begått brott av olika art, t. ex. stöld och misshandel, som uppklarats under samma månad antecknas han i statistiken under båda dessa brottsrubriker. Om vidare en person begått brott som uppklarats i olika polisdistrikt ingår personen i fråga i årsstatistiken för vart och ett av dessa polisdistrikt. Om däremot en person begått flere under samma månad uppklarade brott av samma brottsart, exempelvis flere inbrott, i ett polisdistrikt antecknas han i detta fall endast en gång i statistiken. Om flere personer begått ett uppklarat brott ingår var och en av dessa personer i statistiken. Två enheter i statistiken över åtalade etc. skiljer sig sålunda från varandra genom en olikhet i en eller flere av följande variabler: polisdistrikt, månad då brottet uppklarats, brottsart, person.

(I följande sammanställningar och tabeller ingår icke för *fylleri åtalade*. Polisstatistiken omfattar inte alla personer som åtalats enligt *strafflagen för krigsmakten*.)

En viss uppfattning av det ovanbeskrivna registreringsrättets effekt får man om man jämför antalet åtalade enligt polisstatistiken och enligt domstolsstatistiken. I domstolsstatistiken förekommer visserligen också en viss dubbelräkning. Om en person åtalats vid domstol två eller flere särskilda gånger för en eller flere brottsarter under ett år ingår han som åtalad två eller flere gånger i domstolsstatistiken. Om en person vid ett åtalstillfälle åtalats för flere olika brottsarter, exempelvis stöld och misshan-

del, ingår han som åtalad i domstolsstatistiken en gång för var brottsart. Två enheter i domstolsstatistiken över åtalade skiljer sig sålunda från varandra genom en olikhet i en eller flere av följande variabler: åtalstillfälle, brottsart, person. Av sammanställningen nedan framgår antalet åtalade (alla åldersgrupper) i vissa brottsgrupper åren 1951—58 enligt polisstatistiken och enligt domstolsstatistiken samt de senare i procent av de förra.

Brottsart	Antalet åtalade 1951—58		(2) i procent av (1)
	enligt polis- statistiken (1)	enligt dom- stolssta- tistiken ¹⁾ (2)	
Egendomsbrott	122 444	82 060	67,0
Våldsbrott	32 946	30 729	93,3
Sedlighetsbrott	4 670	4 711	100,9
Övriga brott mot strafflagen	97 397	114 690	117,8
Brott mot lagar och förfordningar angående motorfordonstrafik	404 889	284 124	70,2
Övriga brott	315 793	355 704	112,6
Summa	978 139	872 018	89,2

¹⁾ Utom personer åtalade enligt strafflagen för krigsmakten.

I princip kunde man tänka sig att den dubbelräkning som variablerna, polisdistrikt och månad då brottet uppkarats åstadkommer i polisstatistiken eliminerades i domstolsstatistiken; å andra sidan tillkommer variabeln åtalstillfälle i domstolsstatistiken. Emellertid är åklagaren i sitt åtal inför domstolen inte bunden av det sätt på vilket en sak registrerats i polisstatistiken utan kan om han finner det befogat utöka åtalet att gälla flere brottsarter än de som registrerats i polisstatistiken. Denna omständighet torde förklara att några procenter i ovanstående sammanställning är över hundra.

Det torde dock kunna anses säkert att polisstatistiken ger en överdriven uppfattning av *antalet registrerade personer* åtminstone i brottsgrupperna egendomsbrott och brott mot bestämmelserna om motorfordonstrafik.

En vid Finlands statistiska centralbyrås rättsstatistik företagen undersökning tyder på att den dubbel- och flerdubbelräkning i polisstatistiken det här är fråga om är särskilt markant i fråga om unga lagöverträdare i gruppen egendomsbrott.

Det gäller alltså att hålla ovanberörda osäkerhetsmoment i minnet vid tolkning av siffrorna i det följande.

Av tablan nedan framgår totalantalet åtalade etc. samt antalet åtalade etc. i åldersgruppen 0—20 år och procenten 0—20-åringar

Tabell A. Antalet åtalade etc. i åldern under 21 år efter åldersgrupp, kön och kommuntyp där brottet begåtts på 100 000 av motsvarande medelfolkmängd åren 1951—60.

År	Städer och köpingar						Landskommuner					
	0—14 ¹⁾		15—17		18—20		0—14 ¹⁾		15—17		18—20	
	M ²⁾	K ²⁾	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
1951	..	..	4 882	860	14 326	2 357	..	..	1 028	213	3 555	477
1952	..	..	5 265	938	13 393	1 609	..	..	1 002	216	4 453	600
1953	..	..	6 916	1 219	16 173	2 247	..	..	1 541	347	5 674	873
1954	..	..	6 918	1 328	14 880	2 268	..	..	1 856	287	6 656	838
1955	4 262	320	8 145	1 260	15 944	1 729	510	33	2 151	401	6 243	765
1956	4 505	318	10 913	1 181	17 849	1 592	604	52	2 475	537	6 905	787
1957	4 364	215	14 786	1 560	21 330	1 737	694	51	3 768	575	8 075	894
1958	4 002	272	16 050	1 950	20 115	1 986	792	55	4 781	777	9 405	1 098
1959	5 203	275	17 745	1 686	21 505	1 935	1 111	70	5 102	710	9 631	1 198
1960	6 336	458	20 335	1 855	24 647	2 113	1 168	86	6 000	774	10 873	1 036

¹⁾ Beräknat på medelfolkmängden i åldersgruppen 10—14 år. Lagbrytare under 15 år kan före år 1955 icke uppdelas efter kön.

K = Kvinnor

²⁾ M = Män

av samtliga åtalade etc. samt antalet i åtalade etc. i åldern 0—20 år på 100 000 av medelfolkmängden i åldern 10—20 år.

År	Åtalade etc.	0—20 år	0—20-åringar i % av åtalade etc.	Antalet åtalade etc. i åldern 0—20 år på 100 000 av medelfolkmängden i åldern 10—20 år
1951	107 197	11 614	10,8	1 626
1952	110 614	12 136	11,0	1 694
1953	126 127	15 339	12,2	2 141
1954	126 442	16 445	13,0	2 261
1955	121 771	17 174	14,1	2 291
1956	128 100	20 411	15,9	2 607
1957	140 500	25 874	18,4	3 154
1958	146 495	28 754	19,6	3 354
1959	155 882	32 425	20,8	3 646
1960	173 996	38 432	22,1	4 200

En noggrannare bild av utvecklingen ger tabell A som visar antalet åtalade etc. i åldern under 21 år i städer och köpingar och landskommuner efter åldersgrupp och kön på 100 000 av motsvarande medelfolkmängd.

Proportionellt sett är ökningen mellan 1951 och 1960 störst bland 15—17-åringar i landskommuner, därefter störst bland 15—17-åriga män i städer och köpingar och 18—20-åringar i landskommuner. Härigenom har bland männen en utjämning skett mellan städer och köpingar samt landskommuner och mellan åldersgrupperna 15—17 och 18—20 år.

Av följande sammanställning framgår storleksförhållandena mellan männens relationstal åren 1951 och 1960 då relationstalet för 15—17-åriga män i landskommunerna båda åren betecknas med 1.

År	Städer o. köpingar		Landskommuner	
	15—17	18—20	15—17	18—20
1951	4,7	13,9	1	3,5
1960	3,4	4,1	1	1,8

Motsvarande sammanställning för kvinnor visar samma tendenser:

År	Städer o. köpingar		Landskommuner	
	15—17	18—20	15—17	18—20
1951	4,0	11,1	1	2,2
1960	2,4	2,7	1	1,3

Tabell B visar den relativa frekvensen i olika brottsgrupper för de åtalade etc. i åldern under 21 år år 1960.

Med stigande ålder sjunker egendomsbrottens andel; måhända något snabbare bland män än bland kvinnor. Trafikbrottens andel ökas med åldern för att i 18—20 års åldern utgöra hälften eller mera. Vålds- och sedlighetsbrottens andel är i alla åldersgrupper liten.

I fråga om hela gruppen åtalade etc. i åldern 0—20 år utgjorde fallen i kategorin brott mot lagar och förordningar angående motorfordonstrafiken år 1951 12 %; motsvarande procent år 1960 är 31. Man finner alltså att en stor del av ökningen av antalet åtalade etc. i åldern 0—20 år mellan 1951 och 1960 beror på ökning av antalet fall i nämnda kategori.

Av tabell C framgår de olika åldersgruppernas andel inom vissa brottsgrupper.

Tabell C. Åtalade etc. efter brottsgrupp och åldersgrupp i procent av samtliga åtalade etc. i respektive brottsgrupp år 1960.

Brottsgrupp	0—14	15—17	18—20	21—	Summa
Egendomsbrott	23,6	14,8	9,9	51,7	100,0
Därav:					
tjuvnadsbrott	31,0	19,7	11,6	37,7	100,0
Våldsbrott	2,6	5,1	11,2	81,0	100,0
Sedlighetsbrott	7,5	17,0	14,9	60,5	100,0
Övriga brott mot					
strafflagen	4,2	6,6	8,9	80,3	100,0
Samtliga trafikbrott	0,6	6,7	10,3	82,4	100,0
Därav:					
rattfylleri	0,1	1,2	6,0	92,6	100,0
Övriga brott	1,0	4,1	9,7	85,2	100,0
Samtliga brottsgrupper	4,4	7,6	10,1	77,9	100,0

Vi skall i det följande närmare studera utvecklingen i de två brottsgrupper där 0—20-åringarna är klart „överrepresenterade“, nämligen grupperna tjuvnadsbrott och sedlighetsbrott, i en brottskategori där åldersfördelningen är ungefär densamma som för samtliga brott, nämligen våldsbrott, samt i en brottsgrupp där 0—20-åringarna är klart „underrepresenterade“, nämligen rattfylleri.

Tabell D visar utvecklingen i brottsgruppen tjuvnadsbrott för 15—20-åringar.

För 15—17-åriga män har relationstalet i Helsingfors fortgående ökat under perioden 1953—58 och därefter minskat, i övriga städer och köpingar har relationstalet fortgående ökat under perioden 1954—60, i landskommuner har ökningen varit fortgående under perioden 1955—60. För 18—20-åriga män har relationstalet i Helsingfors fortgående ökat under perioden 1954—57, därefter har relationstalet tenderat att minska, i övriga

Tabell D. Antalet åtalade etc. i åldern 15—20 år i brottsgruppen tjuvnadsbrott efter kommuntyp där brottet begåtts, åldersgrupp och kön på 100 000 av motsvarande medelfolkmängd åren 1951—60.

År	Helsingfors						Övriga städer och köpingar						Landskommuner					
	15-17		18-20		15-17		18-20		15-17		18-20		15-17		18-20			
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K		
1951	2 102	631	2 562	663	2 173	359	1 902	651	343	66	351	124						
1952	1 992	518	1 857	403	1 799	346	1 621	480	270	57	393	103						
1953	1 824	376	1 997	560	3 078	453	1 454	460	326	30	560	99						
1954	2 151	597	1 703	850	2 131	683	1 138	493	352	32	437	87						
1955	2 826	671	2 159	848	2 510	439	1 319	369	353	79	368	88						
1956	4 026	386	2 213	640	2 709	452	1 517	384	460	74	432	111						
1957	4 249	645	3 124	567	3 685	371	1 975	414	651	98	707	123						
1958	4 521	360	2 625	466	3 920	735	2 256	358	821	134	876	89						
1959	4 297	479	2 584	670	4 467	402	2 535	396	1 087	123	820	139						
1960	2 771	623	2 893	857	5 326	602	2 790	383	1 243	166	770	110						

Tabell E. Antalet åtalade etc. i åldern 15—20 år i brottsgruppen sedlighetsbrott efter kommuntyp där brottet begåtts, åldersgrupp och kön på 100 000 av motsvarande medelfolkmängd åren 1951—60.

År	Helsingfors						Övriga städer och köpingar						Landskommuner					
	15-17		18-20		15-17		18-20		15-17		18-20		15-17		18-20			
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K		
1951	40	37	216	26	23	6	93	10	53	3	42	2						
1952	195	19	102	26	5	5	68	-	30	7	59	2						
1953	-	-	104	40	102	5	84	5	31	1	42	5						
1954	34	-	-	27	43	-	63	9	26	3	37	-						
1955	139	-	116	-	19	5	39	8	44	4	27	2						
1956	167	-	91	-	76	4	105	4	23	5	48	5						
1957	194	-	248	35	139	-	70	15	65	4	46	5						
1958	75	-	39	11	231	8	118	29	47	6	94	7						
1959	130	-	230	-	173	4	112	17	68	3	76	10						
1960	170	-	99	15	166	4	144	4	88	7	93	5						

Tabell F. Antalet åtalade etc. i åldern 15—20 år i brottsgruppen våldsbrott efter kommuntyp där brottet begåtts, åldersgrupp och kön på 100 000 av motsvarande medelfolkmängd åren 1951—60.

År	Helsingfors						Övriga städer och köpingar						Landskommuner					
	15-17		18-20		15-17		18-20		15-17		18-20		15-17		18-20			
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K		
1951	202	-	1 531	-	104	-	1 009	10	34	1	200	3						
1952	312	-	1 584	39	124	-	802	5	24	1	225	-						
1953	237	36	2 083	67	92	-	602	-	21	-	193	-						
1954	353	17	2 085	27	134	-	643	5	13	-	173	2						
1955	371	-	2 076	13	135	5	721	8	25	-	166	-						
1956	458	-	1 455	13	165	4	518	8	25	-	153	-						
1957	855	13	1 624	-	252	4	674	-	30	1	142	2						
1958	484	-	1 216	22	267	8	571	14	52	1	199	2						
1959	308	-	1 321	-	267	16	685	3	66	2	174	2						
1960	594	21	1 405	-	379	7	806	6	58	4	196	2						

Tabell G. Antalet åtalade etc. i åldern 15—20 år i brottsgruppen rattfylleri¹⁾ efter kommuntyp där brottet begåtts, åldersgrupp och kön på 100 000 av motsvarande medelfolkmängd åren 1951—60.

År	Helsingfors				Övriga städer och köpingar				Landskommuner			
	15-17		18-20		15-17		18-20		15-17		18-20	
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
1951	-	-	200	-	17	-	82	-	1	-	29	-
1952	39	-	170	-	11	-	85	-	3	-	49	-
1953	18	-	156	-	10	-	101	-	1	-	74	-
1954	50	-	104	-	29	-	121	-	1	1	82	-
1955	15	-	233	-	9	-	108	-	4	-	71	-
1956	69	-	152	-	13	-	147	-	8	-	71	-
1957	91	-	165	-	8	-	88	-	11	-	66	-
1958	99	-	155	-	49	-	109	-	14	-	89	-
1959	83	-	258	-	35	-	219	-	30	-	121	-
1960	64	-	265	15	90	-	361	-	27	-	186	-

¹⁾ Rattfylleri = framförande av motorfordon i alkoholpåverkat tillstånd.

Tabell H. Lagbrytare i åldern under 15 år efter kommuntyp där brottet begåtts och kön på 100 000 av motsvarande medelfolkmängd i åldern 10—14 år i brottsgrupperna tjuvnads- och sedlighetsbrott åren 1955—60.

År	Helsingfors				Övriga städer och köpingar				Landskommuner			
	Tjuvnadsbrott		Sedlighetsbrott		Tjuvnadsbrott		Sedlighetsbrott		Tjuvnadsbrott		Sedlighetsbrott	
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
1955	2 242	237	56	-	3 162	246	24	-	284	16	5	-
1956	3 082	134	-	-	3 100	230	4	-	364	33	6	1
1957	2 480	183	23	-	3 289	117	12	4	385	24	10	-
1958	2 730	187	11	-	2 449	124	23	-	435	32	6	1
1959	3 357	202	53	-	3 531	158	15	-	626	44	9	1
1960	3 758	272	72	-	4 324	305	21	-	584	44	12	1

städer och köpingar har relationstalet fortgående stigit under perioden 1954—60, för landskommunernas del är tendensen inte så tydlig men relationstalen är i allmänhet högre under perioden 1956—60 än under perioden 1951—55. Den proportionellt sett största ökningen bland männen har under de perioder ökning kan registreras inträffat bland 15—17-åringar i landskommuner. Medan i början av perioden 1951—60 relationstalet för 18—20-åriga män i Helsingfors var det högsta är i periodens slut relationstalet för 15—17-åriga män i övriga städer och köpingar markant högre än för övriga kategorier män.

Emedan relationstalen för kvinnor i tabell D baserar sig på rätt små absoluta tal för åtalade etc. är utvecklingen för kvinnorna betydligt mindre tydlig än för män. Dock tyder siffrorna på en viss ökning under tioårsperiodens senare del bland 15—17-åriga och 18—20-åriga kvinnor i landskommuner.

Tabell E visar relationstalen för brottsgruppen sedlighetsbrott.

Samtliga relationstal för Helsingfors och för kvinnor i övriga kommuntyper visar ingen tydlig tendens. Däremot är männens relationstal i båda åldersgrupperna 15—17 och 18—20 år och i båda de övriga kommuntyperna på en i medeltal högre nivå under tioårsperiodens senare än under dess förra hälft. Huvudparten av brotten i den brottsgrupp det här är fråga är samlag med flicka under 15 år.

Av tabell F framgår utvecklingen i gruppen våldsbrott.

Relationstalet för 15—17-åriga män i övriga städer och köpingar visar en tydligt ökande tendens under perioden 1953—60. För 18—20-åriga män i samma kommuntyp är tendensen sjunkande under tioårsperiodens första hälft men stigande under den senare hälften; ungefär det samma synes gälla för 15—17-åriga och 18—20-åriga män i landskommuner. För män i Helsingfors är utvecklingen snarast den motsatta, d. v. s. relationstalen tenderar att stiga i början av tioårsperioden och sjunka mot slutet av den.

Tabell G visar relationstalen för gruppen rattfylleri.

Talen varierar men tenderar i allmänhet att öka mot tioårsperiodens slut.

Tabell H visar relationstalen för lagbrytare i åldern under 15 år i brottsgrupperna tjuvnads- och sedlighetsbrott.

Talen visa under de tre till fyra sista åren av perioden en stigande tendens.

Som av det ovan sagda framgår visar den hos polisen registrerade ungdomsbrottsligheten en relativt oenhetlig utveckling i olika ålders-, kommuntyps- och brottsgrupper.

Tor Hartman.